

Onderzoeksplan Project Torenvalken Groningen 2020-2025

Versie 1.0, 8-12-2021

Wie kent niet de torenvalk, die charmante roofvogel die biddend boven de wegberm staat in een poging om een muis te verschalken? Tot een halve eeuw geleden was de torenvalk veruit de meest algemene roofvogel van ons land (Bijlsma 2018, 372). Nadat het torenvalkenbestand, zoals van vele andere roofvogels, als gevolg van pesticidengebruik in de zestiger jaren harde klappen hadden opgelopen herstelde het bestand om waarschijnlijk in de jaren zeventig zijn top te bereiken. In 1993 constateerde roofvogelkundige Rob Bijlsma (1993, 200) echter al dat er daarna sprake was van een gestage afname. Zo belande de torenvalk in 2017 op de Rode Lijst als kwetsbaar (zie Staatscourant 30-11-2017). Volgens Bijlsma (2018, 372) bedraagt de afname sinds het midden van de vorige eeuw minstens 75 % en op de zandgronden waarschijnlijk nog meer. Overigens zal de afname niet gelijkmatig zijn verlopen. Als muizenjager bij uitstek fluctueert de populatie waarschijnlijk met de veranderingen in het bestand van met name veldmuizen.

Monitoring van torenvalkkasten

Vanaf 2018 zijn torenvalk-enthousiastelingen begonnen met het maken van nestkasten voor torenvalken, die werden opgehangen op geschikte locaties in de openbare ruimte en in sommige gevallen bij particulieren. Bestaande torenvalkkasten werden geïnventariseerd, om te beginnen in Oost-Groningen, en gedurende het broedseizoen gemonitord op broedverloop en -succes. Torenvalkjongen werden voor het uitvliegen geringd. Sindsdien is het gebied met bestaande en nieuwe torenvalkkasten gestaag uitgebreid en in 2021 werd het broedverloop van ca. 175 nestkasten in met name Oost-, Noord-Groningen en aangrenzend Drenthe gevolgd.

Waarom een formeel onderzoeksplan en een project?

Tot 2020 werden de vele duizenden kilometers die per broedseizoen met de auto worden afgelegd, evenals het benodigde materiaal (zoals spiegelstukken) door een kleine groep enthousiaste vrijwilligers uit eigen middelen betaald. Het materiaal voor de torenvalkkasten ende ringen van het Vogeltrekstation waarmee jongen werden geringd, werden gesubsidieerd door een bijdrage van Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN). In 2021 bleken deze kosten, onder meer door corona, niet meer voor iedereen op te brengen. In het streven een provinciale dekking te krijgen van het onderzoeksgebied zal het aantal af te leggen kilometers alleen nog maar verder toenemen. Dit gaat de financiële draagkracht van de betrokken vrijwilligers te boven en maakt het noodzakelijk te zoeken naar externe bronnen van financiering.

Maar de reden voor het formuleren van een formeel onderzoeksplan zijn niet alleen financieel van aard. Door de projectvorm wordt het onderzoek tijdsgebonden. Een project heeft immers een begin en een eind. Bovendien helpt een onderzoeksproject om explicieter na te denken over doelstellingen en hoe deze te bereiken. Tenslotte zijn het aantal recente geografisch gebonden studies, waarin torenvalken over langere periode worden gevolgd beperkt (Bijlsma 2018, 372).

Doelstellingen van het onderzoeksproject

- Vlakdekkend in de Provincie Groningen het broedverloop en -succes van torenvalken over de periode 2020- tot 2025 monitoren en documenteren en opgroeiende jongen ringen.
- Inzicht krijgen in voedselpatroon van torenvalken door het verzamelen van braakballen bij nestkasten en het documenteren van prooien en/of prooiresten in nestkasten, mogelijk door het installeren van één of meer wildcamera's in nestkasten.
- Het vastleggen van de onderzoeksresultaten in een overzichtsartikel na afloop van de onderzoeksperiode.

Methode

- Completeren en actueel houden van het overzicht van torenvalkkasten en natuurlijke broedlocaties van torenvalken in de provincie Groningen en aangrenzend Drenthe,
- Het documenteren van het broedverloop door het invullen van nestkaarten t.b.v. Sovon Vogelonderzoek Nederland,
- Het verkrijgen van inzicht in de broedbiologie, trek, overleving en reproductie van torenvalken door het ringen van de jongen,
- Inzicht krijgen in het dieet van torenvalken door het verzamelen van braakballen bij torenvalkkasten, het installeren van een wildcamera in één of meer torenvalkkasten en het controleren van torenvalkkasten op prooiresten tijdens het broeden en direct na het uitvliegen van de jongen (nacontrole).
- Literatuuronderzoek van de beschikbare literatuur met betrekking tot broedverloop en voedselstrategie van Torenvalken.

Het onderzoeksgebied

Doordat de Provincie Groningen en aangrenzend Drenthe bestaan uit verschillende typen landschappen (pleistocene zandgronden, zeeklei en veenkoloniën) is het mogelijk om de trendontwikkeling van torenvalken per deelregio te vergelijken.

De onderzoeksperiode

Als begin van de onderzoeksperiode is 2020 gekozen, omdat in dat broedseizoen het broedverloop van een groot aantal torenvalkkasten is gedocumenteerd en vastgelegd in een conceptartikel dat echter nooit het licht heeft gezien. Het jaar 2025 is gekozen als einddatum omdat deze periode lang genoeg lijkt om iets te kunnen zeggen over trendontwikkeling van deze soort. Dit zal worden vastgelegd in een te publiceren artikel. Afhankelijk van de bevindingen zal worden bekeken of en hoe het onderzoeksproject wordt verlengd.

Stichting De Rode Wiek

Aangezien de kosten van het torenvalk-onderzoek de middelen van de betrokken vrijwilligers te boven gingen, is in 2021 uit eigen middelen Stichting De Rode Wiek opgericht (www.derodewiek.nl). Deze stichting stelt zich ten doel roofvogelonderzoek in Noord-Nederland te faciliteren door het beschikbaar stellen van de benodigde middelen. De stichting realiseert dit door het aantrekken van donateurs, het aanschaffen van benodigd materieel en het benaderen van potentiële subsidiegevers.

Literatuur

Bijlsma, R.G., (met medewerking van A.-M. Blomert, W. van Manen & M. Quist), 1993²:
Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels, Haarlem.

Bijlsma, R.G., 2018: Torenvalk *Falco tinnunculus*, in: Hustings, F. & H. van Diek, *Vogelatlas van Nederland*, Nijmegen/Utrecht/Antwerpen.

Bijlage begroting

Reiskosten

Spiegelstok

Wildcamera's

Administratieve kosten

Diversen